

ISTRSKI TEDNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE KOPRSKEGA OKRAJA

LETO I. - Štev. 30

KOPER, 23. septembra 1950

Cena 3 din

Od gospodarske razstave nas loči, se teden dni

Pohitimo s pripravami!

Kaj bo pokazala razstava o našem poljedelstvu in kaj o naši industriji?

Od gospodarske razstave nas loči še samo teden dni. Za vsakega našega kmetovalca, obrtnika in za vsako naše podjetje mora biti dragocena vsaka ura. Da bo naša gospodarska razstava čim popolnejša, moramo pohiteti s pripravami! Letošnja gospodarska razstava bo po svetili našemu poljedelstvu še večjo pažnjo kakor lansko leto, kajti v našem okrožju so večina prebivalstva bavi z obdelovanjem zemlje. Prav zaradi tega se naša ljudska oblast trudi, da zaščiti ter povzdigne naše poljedelstvo! V okviru oddelka za poljedelstvo bodo razstavljali tudi tisti naši zadrugniki, ki so se odločili, da bodo kolektivno proizvajali ter ustvarjali temelje socializmu v podeželju! Ta del razstave bo pokazal pot, ki so jo napravile naše obdelovalne zadruge v obdobju med letošnjo ter lansko gospodarsko razstavo.

Oddelke, ki bo prikazoval naše poljedelstvo, se bo delil na 6 paviljonov. Prvi paviljon bo prikazal naše vinogradništvo. Ni slučaj, da najdemo ta paviljon v našem poljedelstvu na prvem mestu. Vino je naš najvažnejši poljedelski proizvod in je na prvem mestu v našem izvozu. Paviljon o našem vinogradništvu bo prikazal uspehe in pomankljivosti na tem področju, pokazal nam bo potrebe po obnavljanju naših vinogradov na temelju boljše organizacije drevesnic, ki naj bi nam nudile najboljše vrste trt ter pozneje velike količine čistega tipiziranega vina, za katero je na svetovnem tržišču največje povpraševanje.

V drugem paviljonu bo razstavljeno naše sadjarstvo. Sadje je bilo za našega kmeta že od nekdaj važen vir dohodkov. Pri nas uspeva najrazličnejše južno sadje in je zaradi tega naša deželica v zelo ugodnem položaju. Ta del razstave bo pokazal, katera vrsta sadja najbolj

odgovarja našim agro-klimatičnim razmeram ter obnem, katera vrsta se lahko z uspehom uveljavlja na zunanjih tržiščih.

Tretji paviljon bo prikazal uspehe in namene ljudske oblasti na področju namakanja in borbe proti suši. Letošnja suša nam je pokazala, da je treba posvečati vprašanju namakanja vedno več pažnje. V okrožju imamo precej obširna agrarna področja, kjer lahko povečamo pridelok z dobro namakano organizacijo.

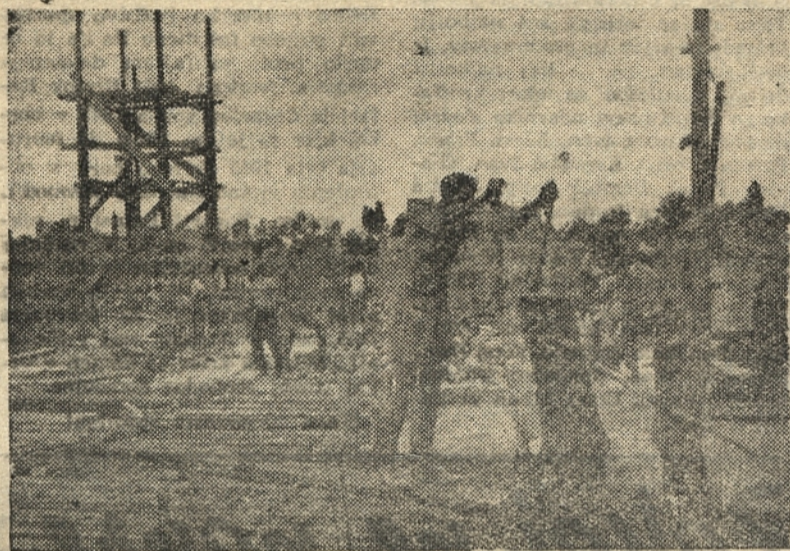
V šestem paviljonu bomo videli naše uspehe in naše pomankljivosti na področju živinoreje. Odbor za Gospodarsko razstavo polaga veliko pažnjo na prašičjereje, ki ima v našem okrožju prav posebno ugodne pogoje za svoj razvoj.

Drugi oddelki bodo prikazovali našo industrijo, obrt ter dejavnost na področju trgovine. Poseben oddelke je dočlen za naše ribiče. Na razstavi nam bodo naši ribiči prikazali 6 načinov ribolova. V tem oddelku bodo sodelovale vse ribiške zadruge v našem okrožju.

V oddelku naše industrije bo ta zavzemala prav posebno mesto Arrigoni ter Ampelea. Ta srednja bo prikazala ves proces proizvodnje do končnega proizvoda. Tovarna Arrigoni nam bo pokazala, kako se

delavci borijo za izboljšanje življenjske ravni, kako si ustvarjajo svoje kulturno življenje ter doprinašajo k skupnosti. Razstavljale bodo tudi vse manjše tvornice.

Do razstave je le še malo dni, zato pohitimo! Gospodarska razstava bo dala našemu gospodarskemu in kulturnemu življenju novega velikega poleta!

Mladinci brigade A. Bonifaccio na delu

PIRANSKI GASILCI bodo svečano slavili

60. LETNICO SVOJEGA OBSTOJA

Letos, 11. decembra, bo preteklo 60 let, odkar so v Piranu ustanovili prostovoljno gasilsko društvo. Mor. da bo prav, da ob tej priliki povemo nekaj misli o gasilstvu.

Etična stran slovenskega in jugoslovanskega gasilstva temelji na prostovoljni podlagi. Ker je bilo naše ozemlje povsem tesno povezano z zahodom, so se tudi pri nas uveljavili razni običaji, med temi tudi gasilstvo, ki je do razpada Avstrije temeljilo prav tako na prostovoljni podlagi. To pa ni čudno; saj smo na tem ozemlju po večini Slovenci. Zakaj potemtakem ne bi uporabljali navaš in običajev naših bratov in sester?

V gasilstvu je bila vedno organizirana prava armada ljudi — zlasti delavcev in kmetov — ki so s svojo organizacijo v materialnem pogledu mnogo koristili vsemu ljudstvu. Saj so rešili marsikatero hišo, gospodarsko poslopje in cele vasi, živino, hišni in gospodarski inventar, pa mnogokrat tudi ljudi. Njihova pomoč je bila vselej nesebična in hitra.

Ko je v naše kraje prodrla faš-

istična Italija je docela uničila gasilsko organizacijo. Načelo »prostovoljnosti« je v gasilstvu odpadlo in s tem so bila uničena tudi gasilska društva. Tedaj ni smel biti vsak v tej organizaciji, temveč samo tisti, ki je bil po poklicu gasilec. Iz raznih razlogov, pa so te poklicne gasilce imela je mesta, ker v njih izdatkov za uvedbo plačanih

(Nadaljevanje na 2. strani)

in enotnosti. Ob tej priliki je komandant delovnih brigad na tem gradbišču predal našim brigadnicom prehodno zastavico. To je bilo tretjič, ko so naši fantje in dekleta za svoje junaško delo dobili priznanje z dodelitvijo prehodne zastavice.

Med tem pa so naši brigadniki sklenili, da ne pustijo več zastavice iz rok in da jo bodo prinesli s seboj v naše okrožje. In tako so napovedali tankajšnjim brigadam tekmovalstvo.

Ob zaključku slovesnosti je štab delovnih brigad priredil slavnostni večer, na katerega so bile povabljene delegacije vseh delovnih brigad, med temi delegacija mladih Italijanov, Spancev, Makedoncev, Srbov in Hrvatov.

S tem so naši mladinci ponovno potrdili zavest, vero in voljo za poglabitev bratstva in enotnosti ter bodo tako podvojili svoje napore za zmagoslavno izvršitev obljube, ki so jo dali pred odhodom iz Kopra.

Britanski mladinci o Jugoslaviji

»Slovesno obljublamo, da bomo britanski mladinci povedali resnico o Jugoslaviji in delali tudi v prihodnje za to, da bodo britanske mladinske delovne brigade odhajale v Jugoslavijo.« so izjavili člani Društva britansko-jugoslovanskega prijateljstva v resoluciji, ki je bila soglasno sprejeta na sestanku, na katerem so brigadniki, ki so delali pri graditvi študentskega naselja v Zagrebu, poročali o svojem delu. Britanski mladinci izražajo hvaležnost ljudski mladini Jugoslavije, ki jim je omogočila, da so obiskali Jugoslavijo in na ta način spoznali resnico o njej.

Člani britanske mladinske delovne brigade so na sestanku soglasno poudarili, da so bili v Jugoslaviji prijateljsko sprejeti, da so si lahko ogledali vse, kar so želeli in svobodno govorili z vsemi, s katerimi so hoteli. Prav tako glasno so obtožili kominformistične obtožbe proti Jugoslaviji.

Nekateri člani KP Indije proti revizionistični politiki Informbiroja

Tudi nekateri indijski komunisti so se začeli zavedati, da se politika Kominformistične partije ne sklada z interesi osvobodilnega gibanja azijskih narodov, katerim po sto-

letnem zatiranju je svoboda in neodvisnost nad vse draga. Ne bi bili marksisti, če ne bi poznali dejstva, da se kolonialni narodi, ki ne štedijo žrtev v neuprinski borbi proti krvavemu imperializmu, borijo pred vsem za svobodo, za neodvisnost in enakopravnost. Kot najna posledica zgrešene politične linije partij Informbiroja se je pojavila te dni v vrstah KP Indije politična grupacija, na čelu katere so nekateri najvidnejši funkcionarji, ki so se uprli revizionistični politiki Informbiroja, kajti spoznali so, da lahko samo svetli Marksistični cilji povedejo najširše množice zatiranih kolonialnih narodov v osvobodilni boj.

Seveda je Informbiro to nepokorščino obsodil, jo proglašil za nacionalistično in izključil iz KP Indije kakih 123 članov. Toda s tem ne bodo mogli odvratiti Indijskega naroda od svoje stoletne težnje po svobodi in neodvisnosti od kakršnega koli imperiaлизма.

Iz okrajne konference enotnih sindikatov

Ne smemo se zadovoljiti z doseženimi uspehi, ampak moramo nadaljevati, da bomo pravočasno izpolnili enoletni plan

Pretekli petek je bila v Izoli Okrajna konferenca Enotnih sindikatov. Ob tej priliki so delegati pregledali uspehe in nedostatke svojega dosedanjega dela.

V politično-organizacijskem poročilu je predsednik Okrajnega odbora Enotnih sindikatov podčrtal med drugimi uspehi sindikalnih organizacij in pomen vključitve sindikalne organizacije v vsejudsko Fronto SIAU. »Z vključitvijo ES v enotno organizacijo SIAU«, je dejal tov. predsednik v svojem govoru, »bodo člani sindikatov s svojimi napori dosegli še večje in vedno nove uspehe pri izpolnjevanju planskih nalog.« Pri tem je naglasil, da bodo ES s'očno z ostalimi organizacijami v sestavi SIAU; ohranili bodo svojo organizacijsko samostojnost, le da bodo to počeli delati v okviru programa SIAU, s čemer bo mogoča pospešitev vsestranskega razvoja našega gospodarstva.

Po predsednikovem poročilu je govoril tov. Josko Tence o upravljanju podjetij in tovarn s strani delavcev. Pri tem je dejal, da bodo morali delavci natančno poznati vse naloge, ki jih bo od njih zahte-

valo upravljanje. Zanimati se bodo morali tako za proizvodnjo kakor tudi za vsa vprašanja v podjetju.

V dokaj živahni diskusiji so nekateri delegati marsikaj zanimivega povedali. Tako se je oglasil tovariš iz delovnega kolektiva opkarne »NARDONE« ki je dejal, da so delavci kljub večdnevni odsotnosti ravnatelja izboljšali izdelke. To dokazuje, da se zneajo delavci tudi sami upravljati.

Po zaključku poročil in diskusije so delegati soglasno odobrili sklep o vključitvi ES v organizacijo SIAU, nakan o izglasovali resolucijo, v kateri je med drugim rečeno, da se delavstvo naših tovarn obveže, da bo pred rokom izpolnilo letni plan, da bodo v ta namen povsod ustanovili brigade ter tekmovali za večjo storilnost, boljšo kakovost izdelkov in tudi za boljšo disciplino na delu. Poleg tega se v resoluciji zavezujejo, da bodo po vseh delovnih kolektivih ustanovili krožke, čitalnice in rdeče kotičke, da bi tako dvignili izobrazbo našega delovnega človeka. Tudi vajencem bodo posvetili veliko pozornost za njih strokovno in splošno vzgojo.

Gasilska četa iz Pira na v paradni uniformi

S FRONTOVCI NA RIŽANI

Odpravljajmo napake v korist SOCIALISTIČNE IZGRADNJE

Prejšnjo soboto je Okrajni odbor SIAU organiziral na cesti Rižana masovno prostovoljno delo. Kljub slabemu vremenu, ki je oviralo delo skoraj celo predpoldne, in raznim organizacijskim pomanjkljivostim, se je te akcije udeležilo kar 120 prostovoljcev-frontovcev... Pri vsem tem pa lahko upravičeno rečemo, da so razne pomanjkljivosti nekordimiranega dela med upravo gradilnice in organizatorji delovne akcije zelo negativno vplivale na celoten uspeh akcije.

prevozila 32 kub. m zida, st. akova a 280 kv. m ceste, razstrela po cesti 226 kub. m gramoza, na očila in razložila s kamionov 30 kub. m gramoza in 4 tone cementa ter splanirala 259 kvad. m terena na brežini in cesti. Pri tem je brigada dosegla normo za 145 %.

Brigadirji in frontne brigade se poleg dela bavijo tudi s športom, kulturno prosvetnim delom itd.

Pokrili so vinsko klet v Škocijanu

Ob priliki poknitja vinske kleti v Škocijanu so v soboto, dne 16. septembra delavci tega gradilišča opravili veliko delovno zmago. Ob prisotnosti predstavnikov Vojne uprave, JA, KP, ES in ljudske oblasti je uprava gradbenega podjetja »EDILITE« pohvalila najboljšo brigado, ki so v raznih tekmovanjih presegle normo tudi za 170 %.

V TRETJI FRONTNI BRIGADI

Polje delavcev in vojakov dela stalno na Rižani ena frontna delovna brigada. Do sedaj sta bili tu že dve brigadi in to je tretja, ki zaradi nujnih del na poljih in v vinogradih (ingatev) ni številna, aker sta bili prejšnji dve, vendar šteje 50 članov. Brigada je razdeljena na dve četi, ki med seboj tekmujeta.

V tekmovanju se je izkazala boljša prva četa, katere komandir je Luniano Gentile. Ta četa povprečno presega normo za 65 %, a tudi druga četa ne zaostaja mnogo.

Najboljši tovariši, ki so se pri delu izkazali so: Lunian Anton in njegov brat Gentile ter Corazzo Guido, ki presegaajo normo tudi za 300 %. Njim sledijo: Kozlovčič Emil, Savron Anton, Pečar Giorgio, ki presegaajo normo za 200 %.

Brigada kot celota je v zadnji dekadi izkopalna in prevozila na 40 metrov doliave 380 kub. m materiala III. kategorije, 209 kub. m materiala IV. kategorije, razhula in

Slava padlemu borcu tov. Bertoku Rafaelu

V tistih odločilnih dneh, ko je začelo primorsko ljudstvo spoznavati gnilobo fašistične Italije in se uprlo proti zatiralcem delovnega ljudstva, je stopil tudi Bertok Rafael iz Cezarjev aprila 1943 v borbo, kjer se je vse skozi do februarja leta 1945 aktivno boril v oboroženih vrstah Narodno osvobodilne vojske. Tovariš Rafael ni nikdar štedil svojih moči. V vsakršni borbi proti sovražniku je bil vedno med prvimi.

Slava njegovemu spominu!

NEKATERI STARŠI SLOVENSKE NARODNOSTI vpisujejo svoje otroke v Italijanske šole

Ob otvoritvi novega šolskega leta ljudske šole in otroškega vrtca je bilo v Strunjanu zelo živo. V otroškem vrtcu se je zbralo 20 mater, ki so bile zelo iznenadene, ko so videle, kaj vse je učiteljica Veljkonja pripravila za strunjanske malčke. Matere in otroci so imeli skupen zajtrk, Malčki so bili vsi iz sebe, ko jim je učiteljica predala najrazličnejše igrače.

Med take nevestne starše spadajo zlasti družina Rupena iz Karbonare št. 17, Veljak Franc iz Marzaneja št. 71, Grizančič Jakob pri Sv. Duhu št. 1, Sav Josip iz Karbonare št. 42, Poropat Avrelij iz Marzaneja št. 61, v Kosterlagi Stijančič Bruna, Sav Irma in Sakovič Armando iz Viare št. 92. Vsi navedeni Slovenci pošiljajo svoje otroke v italijansko šolo ter na ta način škodujejo interesom skupnosti. Večina Strunjančanov pa ne odobrava tega njihovega početja. Upamo, da bodo kmalu spoznali svojo zmotno in spremenili svoj odnos do slovenske šole.

Krajcar Anton

Ob vkrcavanju dijakov PT

Do preteklega leta je bilo šolanje na naši šoli urejeno tako da so dijaki obiskovali štiri leta Pomorski tehnikum. Toda s pričetkom šolskega leta 1949/50 se je način šolanja spremenil. Iz ene šole sta nastali dve: Pomorska šola in Pomorski tehnikum. Prva traja eno leto, nakar odidejo dijaki na enoletno prakso na ladje, nato pa stopijo v Pomorski tehnikum, ki traja tri leta.

Letos je torej izšla prva generacija Pomorske šole in s pričetkom septembra se je pričelo njihovo vkrcavanje. Mnogi so se nekako tesnobno pripravljali na to vkrcavanje, saj bodo prvič v življenju zapuhli kot mornarji na morje. Vsi pa so se veselili tega, saj bodo videli marsikatero kraje, ki jih do sedaj še niso obiskali. Toda tudi trda šola bo to zanje. Mladci in neizkušeni se bodo začeli spoznavati z vsemi neprijetnostmi morja, z vsemi težkimi deli na adli, kjer bo potrebna močna volja, ki jih bo privedla do njihovega cilja. Seveda pa jim ne bo prikrajšana marsikatera lepota urica, katere je lahko doživel samo mornar in katere jim bodo ostale v lepem spominu vse življenje. Trdo življenje in vzgoja na morju pa se jim bo ta poznala pri nadaljnjem študiju, kjer bodo veliko lažje razumevali teoretični pouk, saj bodo z dejstvi že poznani.

Upamo, da se bodo kaj oglašili in nam pisali o svojih dogodivščinah na morju, o njih delu in veselju, da bodo tudi drugi vedeli, da se naši mladi pomorščaki — slovenski pomorščaki — tudi borijo za boljše življenje jugoslovanskih narodov, da se tudi Slovenci uveljavljamo na morju, ki so nam ga toliko časa ugrabili naši sovražniki, in do katerega smo končno le prišli.

FR-EN

Dokaj ne napreduje gradnja združnega doma v Bertokih

O uspehih pri gradnji združnega doma smo že mnogo govorili, zato bomo v naslednjem pogledu tudi na nekaj pomanjkljivosti.

Ze v začetku leta 1949 so v Bertokih začeli s pripravljanimi deli za gradnjo združnega doma. Delavci, kmetje in vse prebivalstvo tega sektorja je z navdušenjem vsestransko sodelovalo tako pri kopanju temeljev kakor tudi pozneje pri gradnji zidov tega gospodarsko važnega poslopja. Tako so Bertokžani prostovoljno delovno silo mnogo doprinesli, da so se zidovi združnega doma že dokaj dvignili. Vendar moramo pri tem reči, da bi kljub temu lahko še več storili, če bi se vodstvo o novih frontnih organizacij na področju sektorja Bertoki že v začetku krepkeje oprijelo dela in prevelo gradnjo v svoje roke.

Vse ostale organizacije na tem sektorju so celo za daljšo dobo opustile nedeljko množično prostovoljno delo z izgovorom, češ da ljudje nočejo sodelovati. Toda to je napačen izgovor. Dejstvo je, da so ljudje pripravljenti ves čas sodelovati, ker vedo, da je to v njihov dobrobit, in vodstva niso imeli, ki bi jih vzpodbujalo. V Bertokih so s pravilno mobilizacijo večkrat imeli na prostovoljnem delu tudi do 100 ljudi. Prav tako pri Sv. Tomažu in drugod.

Kakor dolga plan mora biti združni dom v Bertokih do konca tega leta dograjen. Zato je potrebno, da se Fronta na področju tega sektorja zbudi in začne z novim delovnim početom. Tu se postavlja v ospredje vprašanje strokovne delovne sile, zidarjev in tesarjev, ki jih Fronta lahko dobi iz svoje rezerve med našimi kmeti, ki niso stalno zaposleni pri poljskih delih in ki se ob enem razumejo na zidarska dela in podobno. Do sedaj se je dogajalo, da so zidarji morali skrbeti tudi za material in vse ostalo, namesto da bi delali svoje delo. Primer je pokazal zidar An-

gel Korjančič, za kar mu gre vsa pohvala, ker je poleg svojega dela skrbel tudi za material in ostale potrebitine. Toda sam ni mogel biti vsemu kos. Zato je nujno potrebno, da mu prikoči Fronta na pomoč s prostovoljno delovno silo, z denarnimi in materialnimi sredstvi in s čimer koli, samo da delo ne zaostaja. In tu bodo uspehi kmalu tudi vidni.

To naj ne velja samo za Bertoke, ampak naj bo opomin vsem vasem, kjer gradijo združne domove, ker bomo z odpravljaniem napak uspešnejše delali in tako izpolnili planske naloge.

PIRANSKI GASILCI slavijo 60. letnico obstoja

(Nadaljevanje s 1. strani)

gasilcev niso zmogeli. Italija ni trpela organizacij še s tako koristnim in človekoljubnim programom. In jih je zatirala že zato, da prepreči zbiranje ljudi. Tako so pri nas propadla zadnja protivolina gasilska društva, na katera je bil naš preprost človek tako ponosen. Ostali so je pokloni gasilci, med katere prištevamo tudi piranske.

Ko so prvotno osnovali svojo organizacijo, so tudi oni imeli načelo prostovoljnosti. 19. prostovoljcev je tedaj štela njih organizacija, katere komandant je bil Moso Marco. Pozneje se je razširila in vsi prebivalci mesta so postali njeni člani. Čutili so se neustrašne in »korajzne«, kakor sami pravijo. Toča pod fašizmom je organizacija skoraj propadla. Ostalo je le 6 stalnih poklonih gasilcev. Ti so obdržali gasilsko organizacijo v Piranu do današnjih dni, ko temelji gasilska organizacija zopet na podlagi prostovoljnosti.

V skupini prostovoljnih gasilcev v Piranu so med drugimi tudi Valent Mario, Albanese Cosimo, Giachin Francesco, Benedetti Nicola, Benedetti Francesco in komandant Dolce Domenico. Ti so v primeru požara vedno pripravljeni priskočiti na pomoč. Po osvoboditvi, ko je tudi njih organizacija dobila novega poleta, so uspešno pogasili kar 70 požarov in preprečili 71 ne-reč.

V nedeljo, 23. t. m. bodo slavili 62 letnico svojega obstoja in ob tej priliki jih bodo obiskali gasilci iz Slovenije ter bodo tako razvijali ta praznik v pravo manifestacijo bratstva in enotnosti. Tudi mi, kakor vse naše ljudstvo jim ob tej priložnosti čestitamo in želimo kar največ uspehov pri njihovem nadaljnjem delu.

Frontna brigada „Ruggero Paladin“ v dolini Mirne

Te dni bo končala z delom v dolini reke Mirne frontna brigada »Ruggero Paladina«. Brigada dela na gradnji podzemnega kanala »sifona« skupno z drugimi specializiranimi delavci. Poleg tega dela nekaj brigadnikov tudi na drugih delih, ki jih bodo te dni končali. S požrtvovalnim delom brigadnikov presega brigada iz dneva v dan delovne norme. Najbolj so se pri delu izkazali: Benčič Ivan, Cernac Bruno, Pačič Fedele, ki presegaajo normo tudi za 110 %.

Komandant brigade, tov. Garosu, očetu padle partizanke, sledijo brigadirji z delovnim početom, medtem ko jima ta razlagata, da je nemogoče zgraditi socializem brez težav in ovir in z rokami navzkriž

čakata rdečo armado, kakor to delajo številni komunisti v Italiji in drugod. »Borba za osvoboditev« je bila pri nas trda in ravno zaradi tega nam je prinesla ljudsko oblašč. Toda danes moramo to borbo nadaljevati v vrstah izgradnje socializma. To so besede tovariša Garosa in prav gotovo izražajo mnenje vsega našega delovnega ljudstva.

V Umagu bodo gradili veliko avtogaražo

V Umagu bodo čez nekaj dni začeli z gradnjo velike avto garaže. Priprave začetek gradnje so v polnem teku, tako so že izkopa in temelje. Gradbeni material pravkar pripravljajo. Poleg tega bodo zgradili tudi mestno tiskarno, ki je za bujki okraj neobhodno potrebna, kajti sedaj morajo vse stvari ti skati v Kopru.

Iz zasedanja zveze Italijanov v Umagu

Pred dnevi je bilo v Umagu zasedanje Zveze Italijanov iz Umaga in okolice, na katerem so prisotni obravnavali važnost Zveze Italijanov s sodelovanjem v SIAU v borbi za dvig ideološke in kulturne plati Italijanov našega okrožja. Prav tako so obravnavali razna vprašanja o nadaljnjem delu Italijanov pri graditvi lepšega in srečnejšega življenja.

Ob zaključku zasedanja so se prisotni obvezali, da bodo do tedna italijanske kulturne končali z delom za zgraditev njih sedeža v Umagu in da ga bodo tedaj tudi odprli. Poleg tega pa bodo v tem tednu priredili več kulturnih prireditev in razstavo slik umetnika slikarja Ivana Giraldija.

IZ BUJŠČINE

IZ SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE

ZAGREBŠKI VELESEJEM Tudi delovni kolektiv „Iskra“

bojletos pokazal nove sadove velike bitke jugoslovanskih narodov za gospodarsko, osamosvojitvev in izgradnjo socializma

je postal lastnik svoje tovarne

Prejšnja leta je Jugoslavija na zagrebškem velesejmu pokazala ne le veliko gospodarsko zmožljivost, temveč tudi neprimerno nagel gospodarski razvoj, ki ga doživlja od enega leta do drugega država, ki se je osvobodila vseh okov in gradi socializem. Na letošnjem velesejmu pa bodo delovni ljudje Jugoslavije z novimi sadovi velike bitke za jugoslovansko osamosvojitvev in zgraditev težke industrije, še bolj potrdili, da se zmagovito bližajo izpolnitvi petletke. Pokazali bodo tudi, da se Jugoslavija uvršča med države, ki izvažajo svoje industrijske izdelke. Namen jugoslovanske industrije sicer ni, da bi se usmerila na proizvodnjo izdelkov za izvoz, temveč da daje blago za domače potrebe.

Hkrati bo letošnja razstava pokazala, da Jugoslavija ni področje, kamor razvite industrijske države javljajo presežke tujih proizvodov, ki so namenjeni predvsem zaostali in polkolonialnim državam.

Ce hočemo bolj razumeti pomen letošnjega zagrebškega velesejma, je prav, da se spomnimo nekaterih podatkov o velesejmskih prireditvah prejšnjih let. Leta 1947. je bilo 731 domačih in 46 tujih razstavljalcev. Razstavnih predmetov je bilo samo 819. Velesejem je obiskalo 258.000 ljudi. Leta 1948. je razstavljal 927 domačih in 221 tujih razstavljalcev okrog 2000 vrst predmetov. Lani je sodelovalo že

13 tujih držav. Domačih razstavljalcev je bilo 1226, tujih pa 234. Velesejem si je ogledalo 575.053 obiskovalcev. Mednarodne velesejmske prireditve v drugih državah navadno nimajo nad pol milijona obiskovalcev. Ze to dokazuje, da je lanski velesejem dosegel višino mednarodnih velesejmov.

Na splošno po obsegu letošnji velesejem ni večji od lanskega. Vsebinsko pa je nedvomno še bo-

gatajši. To velja za domači, kakor za mednarodni dej razstave. Zastopanih je 15 tujih držav: Amerika, Avstrija, Belgija, Danska, Egipt, Anglija, Francija, Grčija, Nizozemska, Italija, Zah. Nemčija, Švedska, Svica, Svobodno tržaško ozemlje in Mehika. Nekatere države bodo zastopane kolektivno in nekatera njihova podjetja posamezno, nekaj držav pa bodo zastopale le posamezne tvrdke.

Kdo ne ve za »Iskro«, tovarno preciznih strojev v Kranju. Po vsej državi in tudi izven nje občudujejo njene izdelke fine mehanike. Lepi beli, moderni kinoprojektorji so raznesli svojo »Iskro«. A v »Iskri« ne izdelujejo samo kinoprojektorjev, temveč najrazličnejše zvočne naprave, ki so del aparatur za optično in tonsko reprodukcijo v kinematografiji. Poleg tega pa izdelujejo precizne izdelke za elektri-

na merjenja in šteta, števec, ampermetre in voltmetre ter celo valmetre. V »Iskri« tudi sami izdelujejo že fine spirale, ki so jih prej morali uvažati. V zadnjem času pa so v »Iskri« dosegli z različni novostmi, da že lahko izdelujejo številne električne naprave na avtomobiljih; starterje za pogon motorjev, dinamo stroje, naprave za rasvetljavo in signalizacijo, električne vrtnalno stroje za industrijo in obrt, razne transformatorje in številne druge specialne izdelke.

Fred kratkim pa je delovni kolektiv »Iskrek« na savnosten način prevzel tovarno v svoje roke. V novem sindikalnem domu se je zvečer zbral ves delovni kolektiv, prišel je tudi minister za strojegradnjo Stane Bizjak, zastopniki glavnega odbora Zveze sindikatov, mestnega komiteja, Jugoslovanske armade in drugih kranjskih tovarn. Veliko slavnost je začel predsednik delavskega sveta Ivan Bečon, ki je obljubil v imenu delavskega sveta, da bo ta pomagaj vedno in povsod tako, da bo upravni odbor lahko dobro opravil svoje delo. Direktor »Iskrek« Marinič pa je podal kratek zgodovinski pregled »Iskrek«. V letu 1945 so v »Iskri« začeli z delom, toda to in naslednje leto so samo študirali precizne naprave in konstruirali ter se pripravljali na proizvodnjo številnih novih preciznih izdelkov. Leta 1947 je »Iskra« že začela proizvodnjo. Do danes so konstruirali že 418 najrazličnejših naprav. Od tega so jih samo o »Iskri« izdelali že 118, ostale pa so dali v izdelavo drugim tovarnam.

Delovni kolektiv »Iskrek« je začel svojo znanstveno pot. V letu 1947 so izpolnili samo 47 odstotkov svojega plana, naslednje leto že 92 odstotkov, lani pa so plan celo presegle. Letos pa so svoj poljetni plan dosegli s 121,2 odstotka in si zasluzeno priborili prehodno zastavo Zvezne vlade ter lepo denarno nagrado. V montažnem oddelku pravijo, da bodo letošnji plan izpolnili že v novembru.

Za naprej pa imajo v »Iskri« še velike načrte. Za vsako delo morajo imeti tehnične norme. Doslej imajo v tovarni že 95 odstotkov vsega dela normiranega. Novi delavski svet se bo boril tudi za znižanje polne lastne cene, za vzgajanje novih kadrov — mladih strokovnjakov, za izboljšanje organizacije dela in delovne discipline ter za boljšo preskrbo delavcev. Tudi mladina »Iskrek« je obljubila na svečanosti delavskemu svetu, da lahko vedno računajo nanjo. Povsod bo pomagala.

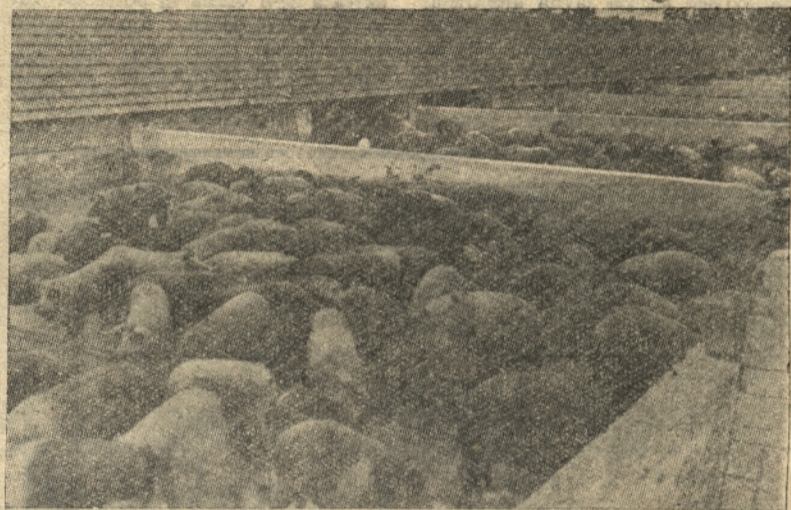
Nad vse svečan pa je bil trenutek, ko je minister izročil simbolični ključ predsedniku upravnega odbora Jankotu Lampiču. Dolgo časa se ni poleglo navdušenje med delavci, saj so vendar postali lastniki svoje tovarne.

Kmečko delovna zadruga »Njegoš«

V vasi Lovčenac, Vojvodina eden najmočnejših stebrov socialističnega sektorja v kmetijstvu FLRJ

Zadruga »Njegoš« sestavljajo v pretežni večini Crnogorci, ki so se kot kolonisti priselili v Vojvodino po osvoboditvi.

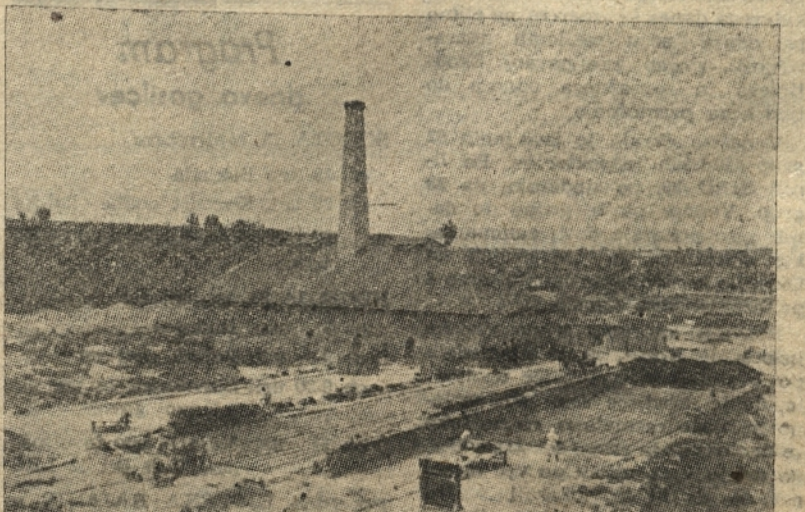
Leta 1946 so ustanovili več manjših kmečko delovnih zadrug, katere so se leta 1948 združile in stvorile današnjega velikana socialističnega sektorja na vasi, ki nam na najzgovornejši način prikazuje, kakšne uspehe lahko dosegajo naši kmetje, združeni v kmečko delovni zadrugi. Obenem nam prikazuje, na kakšno višino bodo dvignili jugoslovanski delovni kmetje v neprimerno kratkem času jugoslovansko kmetijstvo.

Praščijereja spada med najvažnejše panoge gospodarstva zadruge in se je tekom štirih let njenega razvoja zelo naglo razvijala. Ob svojem nastanku leta 1946 zadruga sploh ni imela prašičev, leta 1947 je imela 120 prašičev, leta 1948 je imela 950 prašičev; leta 1949 je imela 2.500 prašičev, a danes goji ta zadruga nad 4.000 prašičev, od katerih jih bo tisoč pro da državi.

Zadruga je, kar se tiče popravila strojev in drugega orodja popolnoma samostojna. V njenih mizarjskih, kovaških, mehaničnih delavnicah se opravljajo tudi največja popravila.

Poleg raznih lepo opremljenih delavnic so si zadrugarji zgradili celo svojo opekarno, ki zaposluje 30 delavcev in izdele 800 opeke dnevno

2000 novih stanovanj v Zagrebu

V zagrebški prestolnici gradijo sedaj 3000 novih stanovanj od katerih bodo dokončani 1000 še do konca novembra. Od leta 1945. so zgradili v Zagrebu 544 poslopij z 2000 stanovanji. Pri teh delih so sodelovali člani ljudske fronte, ki so napravili nad 15 milijonov prostovoljnih delovnih ur.

Nov način pridobivanja minija nujno potrebne zaščitne prevleke za železo

Znanstveni inštitut LR Srbije z ovajanjem raznih procesov proizvodnje zmanjšujejo število uvoznih predmetov ter na ta način omogočajo izdelovanje novih izdelkov, ki jih je morala Jugoslavija do sedaj drago plačevati v inozemstvu. Te dni so znanstveni delavci inštituta dobili minij, dragocen izvozni artikel. Minij je nujno potrebna zaščitna prevleka za železo. Samo v Jugoslaviji porabijo letno okrog 400 ton minija, prav tako je pa tudi na svetovnem tržišču po njem veliko povpraševanje.

S tem, da jugoslovanski znanstveni delavci pridobivajo minij neposredno iz rude ceruzita, mnogo prihranijo. Njihova zasluga je, da bo Jugoslavija izdelovala minij tudi za izvoz.

Doslej so pridobivali minij iz svinca, nekaj malega pa tudi iz svinčevega belila. Minij, ki so ga dobili neposredno iz rude ceruzita, zelo dobro krije in se za različno od minija, pridobljenega iz svinca, zelo hitro suši.

Pridobivanje minija iz ceruzita je za Jugoslavijo toliko večjega pomena, ker je jugoslovanska ruda ceruzit zelo čista ter lahko iz nje dobivajo barvo, ki ima nad 70 % čistega minija. Ruda iz tisočevik ima večji odstotek svinčenege arsenata; iz nje bodo proizvajali minij za pleskanje ladi, vlačilcev in drugih objektov.

Ta način pridobivanja minija bo dal jugoslovanskemu gospodarstvu velike koristi. Z njim bodo krili domače potrebe, velike količine minija pa bodo tudi izvažali.

Polejno lepo urejena in opremljena pa je mehaničarska delavnica, kateri razpolaga z naj sodobnejšimi železotručnicami in celo s topilnico, s pomočjo katerih se izdelujejo tudi novi deli raznih zadržanih strojev

V zadrugo je danes vključenih 1025 posestev s 5000 člani in 10.067 hektarov zemlje.

Ti pridni poljedelci, ki so se šele pred petimi leti preselili iz pašinskih krajev hribovite Crne gore, so si podno vojvodinsko zemljo zelo hitro podredili. Danes gojijo zadržniški v Lovčencu nad 52 vrst najrazličnejših prehranskih in industrijskih kultur. V teku leta 1949 je zadruga »Njegoš« prodala državi:

50 vagonov pšenice, 181 vagonov koruze, 35 vagonov krmipirja, 261 vagonov industrijskih bilik (tobaka, sadkorne pese itd.), 18 vagonov ječmena, 50.000 litrov mleka in mnogo drugih pridelkov.

Leta 1946 zadruga ni imela niti enega traktorja in drugih strojev, a danes ima 24 traktorjev, 36 slano-reznic, 10 mlatilnic, 4 kamijone in številne druge stroje ter ostalo poljedelsko in drugo orodje.

Zadruga »Njegoš« je popolnoma samostojna tudi glede zdravstvenega vprašanja in vprašanja vzgoje otrok. Poskrbejo so si in sami vzdržujejo vse potrebne zdravstvene in prosvetne ustanove: porodnišnico, jasli, otroški vrtec, osnovno šolo in nižjo gimnazijo. Tudi bolnišnico imajo svojo.

SEDEM DNI PO SVETU

Preganjanje komunistov v Zahodno-evropskih državah

Angleški vladni krogi iščejo pretvezo za akcijo proti naprednim elementom

Britanski minister za delo Isaacs je v Spodnjem domu izjavil, da se pripravila organizirana komunistična zarota, ki hoče povzročiti motnje v britanski industriji.

sednika Spodnjega doma Morrisona, da porabi v primeru potrebe za sprejetje posebnega zakona, ki bo omogočil odvzemeti nevarnosti pred komunistično zaroto, Morrison je odgovoril, da to verjetno ne bo potrebno in dejal, da si britanska vlada pridržuje pravico do posebnih ukrepov, če bodo razmere to zahtevale.

Agencija France Press pa poroča, da je tudi generalni sekretar sindikata britanskih prometenih in splošnih delavcev Arthur Deakin zahteval od britanske vlade, naj prepove delovanje Komunistične partije Velike Britanije in jo postavi izven zakona.

ki jih mirovna pogodba vsiljuje glede vpklicav pod orožje in policijskih sil. Jasno je, da bo vlada s tem na lep način obšla, ali bolje rečeno kršila mirovno pogodbo, ker bo v bistvu pod besedo pomožna policija enostavno povečala oborožene sile. Tako imenovana policijska sila bo po vseh znakih in nalogah sodeč, podobna nekakšni milici pokojnega fašizma.

Čistka naprednih elementov iz državnega aparata Zahodne Nemčije

Vlada Zahodne Nemčije je odredila odpustitev vseh zveznih uradnikov, ki pripadajo komunistični stranki ali kakih drugi organizaciji komunistične fronte.

hodni Nemčiji. Uporabili bomo vsa sredstva, ki so na razpolago,« je dejal Adenauer, »da se bomo borili proti tej akciji.« Ni še znano, koliko znaša število vseh uradnikov, ki bodo prizadeti.

Ta drakonski sklep nemške vlade določa tudi, naj se odpustijo vsi člani dveh organizacij radikalne desnice, to je novonacistične. Ta ukaz je bil javljen 11 vladam Zahodne Nemčije in priporoča, naj tudi one enako ravnajo s svojimi uradniki. Zveznih uradnikov je 700 tisoč uradnikov, drugih vlad pa en milijon.

„Organizacija pomožne obrambe“ v De Gasperijski Italiji

Demokrsčanska družčina v Italiji ustanavlja v svrhu okrepitve policijskega aparata takojmenovano organizacijo pomožne obrambe. Po uradnih vesteh igre dejansko za povečanje policijske sile še za novih 40 tisoč mož. Tako, da bi se sedanjih 150 tisoč mož (80 tisoč agentov javne varnosti in 70 tisoč orožnikov povečal na 190 tisoč mož. Vadni tisk skrbno zahtuje, da bo ta nova milica nekakšen pomožni policijski zbor, ki bo imel določene maloge v primeru potrebe, in sicer nadzorstvo obale, čuječnost pred sovražnimi padalci in petimi kolonami in zaščito prebivalstva med letalskimi napadi. Za ta zbor se bo vršilo »novačenje« prostovoljcev med bivšimi pripadniki policije, ki so že upokojeni, oboroženih sil in onimi, ki so izvežbani v teh nalogah.

Jugoslavija na mednarodnem sejmju v Bariju

O mednarodnem sejmju, ki je bil prejšnji teden odprt v Bariju, so italijanski tisk, zlasti pa strokovni in gospodarski tisk ocenili jugoslovanski paviljon kot najboljši in najpomembnejši v prikazovanju gospodarstva države. V jugoslovanskem paviljonu so med drugim razstavljene stroji, izdelani v tovarnah »Ivo Lola Ribar«, »Rade Končar«, »Iskra«, izdelki jugoslovanske kovinske in elektroindustrije, inštalaterski pribor itd. Precejšen del paviljona zavzemajo izdelki gozdne in lesne industrije s številnimi kvalitetnimi proizvodi. Jugoslovanski paviljon v Bariju so uredili za ta sejem študentje beograjske umetniške akademije.

Vprašanje ima še poseben pomen. Vadna propaganda trdi, da je vlada pristojna ustanoviti pomožno policijo, zaradi omejitvev.

TOKIO — Japonska policija je napravila preiskavo v nekaterih sedežih japonske KP v mestih Kōkuriku in Naganomu. Aretiranih je bilo 14 oseb.

Jugoslovanski filmi v Ameriki

Po raznih mestih v Ameriki so zadnje čase predvajali vrsto jugoslovanskih filmov. Med njimi so »SLAVICA«, »NA SVOJI ZEMLJI« in »TA NAROD BA ŽIVEL«. Poleg teh celovečernih filmov so predvajali tudi nekaj dokumentarnih obsestovnikov. Jugoslovanski izseljenci v Severni Ameriki so povsod sprejeli jugoslovanske filme z velikim navdušenjem.

Kako poteka vojna na Koreji

V zadnjih sedmih dneh se je položaj na korejskem bojišču povsem spremenil. Te dni je iniciativa prvokrat tekom vojnih operacij prišla popolnoma na stran ameriške in južno-korejske vojske. Ta dogodek so vojaški opazovalci že dalje časa pričakovali. Toda zadnje čase, ko so bili Amerikanci potisnjeni na skrajni južnovzhodni kotiček korejskega polotoka so se začeli dvomljivo spraševati, kaj bo z napovedano ameriško ofenzivo.

Pregled MEDNARODNIH POLITIČNIH DOGODKOV ZADNJEGA TEDNA

Osrednja točka pozornosti svetovnega javnega mnjenja je v zadnjem tednu peto zasedanje Glavne skupščine OZN, ki se je začelo v torek 19. septembra. Ker je to zasedanje, z ozirom na zaostritev mednarodnih odnosov zelo važno, so vse članice OZN poslale izredno močne delegacije. Glavna skupščina je najvišji mednarodni diplomatski organ, pred katerega bodo prišla vsa vprašanja, ki so ostala nerešena in ki ogrožajo mirno sožitje na svetu. Tukaj se bo razpravljalo o korejskem, kitajskem in številnih drugih preutih vprašanjih, katere bodo rešena na miren način edino, če bodo velesile opustile

svoje dosežanje politiko delitve sveta na bloke in stvaranja drug proti drugemu strateška zročolja ter upošteva te težnje najširših množic človeštva: odstraniti vojno nevarnost in zagotoviti svetu trajen mir.

Mirovljubni svet, ki je gledal na OZN kljub vsem njenim slabostim in pomanjkljivostim kot na edino možnost mirnega reševanja mednarodnih sporov, začenja zadnje čase izgubljati vsako zaupanje v to organizacijo ter začetljeno pričakuje, da se bo tudi ta forum pretvoril v žalosten prizor medsebojnega zmerjanja in obdolževanja, kakor se je zgodilo na sejah Varnostnega sveta in povsod, kjer se srečata dva nasprotujoča si bloka.

V zadnjem času in to še posebno po začetku korejskega konflikta je ena od glavnih značilnosti v mednarodnih dogodkih nadaljnja zaostritev hladne vojne z napovedovanjem novih kreditov za oboroževanje, podaljšanje vojaškega roka, povečanje proizvodnje vojnega materiala itd.

Velika Britanija je sprejela nove ukrepe glede oboroževanja in sklenila podaljšanje obveznega vojaškega roka od 18 mesecev na dve leti. Podobne ukrepe so poduzele tudi druge države, članice Atlantnega pakta. Vzporedno z oborožitvijo in pripajljanjem nove svetovne vojne v državah Zahadne Evrope kujejo vrakega dne nove anti-demokratske ukrepe proti komunističnim elementom.

Truman je zadnje čase najavil celo vrsto ukrepov, ki bodo omogočili izvedbo programa za takojmenovano obrambo države. V ta namen bodo v prihodnjem letu potrošili nad 30 milijard dolarjev. Istočasno je Truman opozoril državljane ZDA, da bo podaljšal delovni urnik, zvišani bodo davki, nekatere tovarne bodo prenehale izdelovati artikla za široko potrošnjo itd. Po drugi strani pa je general Lucius Clay, komisar za civilno obrambo države New Yorka, dal občinskim komisarjem navodila, da se izvežba 4000 prostovoljcev, ki bodo tvorili takozvano civilno obrambo, katere bo v slučaju potrebe priskočila na pomoč policiji.

Vsa ta dejstva nimamo govore, da vsilke sile nimajo namena iskati poti, ki bi vodila k boljemu razumevanju med narodi, k sporazumnemu reševanju mednarodnih vprašanj in končno k obranitvi trajnega mira.

LISBONA — V rudniku v Montanegu na severnem Portugalskem, kjer kopljejo volfram, se je zgodila nesreča. Utgalo se je dvigalo za prevoz materiala. Šest rudarjev, ki so bili v dvigalu, je bilo ubitih.

Zadnja poročila javljajo, da so ameriške čete prekoračile reko Hau in prodre do predmestja Seula in da se vodijo hudi boji za mesto samo.

Istočasno so se južne čete izkrcale pri Kunsanju 100 milj južno od Seula in zaedle mesto. Ameriški padalci pa so istočasno zasedli letašče Kimpo zahodno od Seula, ki spada med najboljša korejska letališča.

Represalije ameriških oblasti v Berlinu

Policija z zahodnega področja Berlina je aretirala 40 članov ljudske policije s sovjetskega področja, ki stanujejo v Zahodnem Berlinu. Ta ukrep je bil odgovor na aretacijo 23 zahodnih policistov. Omenjeni so bili aretirani v vzhodnem Berlinu. Policija na zahodnem področju je sporočila, da ne bo izpustila aretiranih agentov, dokler se ne bodo vrnil zahodni policisti domov.

6 članov ljudske policije, katere so aretirali v ponedeljek zjutraj na ameriškem področju, se bo moralo v petek zagovarjati pred ameriškim vojaškim sodiščem zaradi nedovoljene posesti orožja na ameriškem zasedbenem področju.

Nemška industrija zopet druga na svetu

— Ali predstavlja taka sila nevarnost za svetovni mir?

v Schweinfurtu. To je bilo možno zato, ker ima Nemčija še vedno dovolj najboljših strojev, s katerimi izdelujejo druge stroje. Tako so prišli inozemski strokovnjaki do zaključka, da ima Nemčija predvsem Zapadna, zopet tako industrijsko opremo, ki je druga na svetu in je ona v ZDA samo za eno tretjino večja od nje.

stranah Rena so se porajale zadnje svetovne vojne. Zapadni Nemčiji je dovoljeno, da proizvaja 10 do 11 milijonov ton jekla letno. Zmogljivost njenih plavžev v mirni dobi znaša orkog 15 do 15 milijonov ton. Med vojno so to zmogljivost skoraj podvojili in dvignili na 24 milijonov ton, kar je skoraj toliko, kot proizvaja SZ. Kombinat med Francijo in Nemčijo bi torej zmogel okrog 30 milijonov ton jekla in bi tako prekosil proizvodnjo Sovjetske zveze.

dobila delo in proizvodnja zopet svoje računsko vrednot, je bil to prvi korak k ponovnemu dvigu nemške industrijske dejavnosti. Pomemben doprinos je prinesla reveda tudi odprava razenjanja in kontingeniranja.

Ali predstavlja taka skrta, strnjena sila nevarnost za Evropo? O tem govori Schumanov načrt. Če se omeji nemški industrijski aparat na osnovi na surovine, ki jih potrebuje in se ga vključi v evropski sistem, se lahko ta nevarnost odpravi. Nemci sami razumejo, kako je zanje koristno, če se pridružijo Franciji, ki je po sporazumu s Posarjem postala prvi proizvajalec metalurškega kokska v Evropi. Ravno iz premoga in jekla na obeh

Vsa ta in še druga dejstva, ki jih tukaj ne bomo navajali, nam kažejo, da porušila industrija ni uničena in da je kljub bombardiranjju in demontažam močna in da se njena proizvodnja naglo dviga. Kje tiči skrivnost tega vzpona? Ko so leta 1948 izvedli v Zapadni Nemčiji valutno reformo in sta

Številni brezposelnih, ki jih je bilo polti 1948 samo okrog 450 tisoč, se je do zime leta 1949 dvignilo na poldrug milijon in v začetku pomladi leta 1950 jih je bilo že kar dva milijona. Potem pa je začela brezposelnost naglo nazadovati in že julija 1950 parila na manj kot poldrug milijon. Pri tem pa je treba upoštevati, da je v Nemčiji v veljavi 48 urni tednik in nemški kancelar Adenauer je celo izjavil, da bi imel premaro delavcev, če bi uveli 40 urno tedensko delo. Poleg tega pa moramo upoštevati še vse tiste predpise premirja, ki

omejujejo nemško industrijsko proizvodnjo. Taka je znaša nemška industrija uspešno premostiti težave in ovire, čeprav se je med tem z naravnim prirastkom in dodatkom z Vzhoda pomnožilo njeno prebivalstvo za okrog 8 milijonov. Zato ni čudno, če se angleška in druge zapadne industrije sedaj zopet bojijo nemške konkurence.

K uspešnemu razvoju je mnogo pripomoglo tudi delavstvo samo. Nemški delavec prejema povprečno 50 mark mesečno, kar bi po tečaju odgovarjalo okrog 38 tisoč italijanskim liram. Ker pa so cene v Zapadni Nemčiji za okrog 33 % nižje kot v Italiji je realna delavska meza za 33 % višja.

Danes študirajo v Zahodni Nemčiji kako odpraviti še vedno veliko brezposelnost in kako pritegniti delavska zastopstva k udeleovanju v vodstvu podjetij, v katerih so zaposleni. Prav tako se živo zanima za vprašanje zupanje trgovine in nedavni blagovni kredit Jugoslaviji v znesku 30 milijonov dolarjev bo brez dvoma pozitivni trgovino med obema državama.

NAŠ KULTURNI KOTIČEK

Naše misli ob šestdesetletnici rojstva slovenskega pisatelja Franceta Bevka

France Bevk, ki je praznoval 17. septembra šestdesetletnico svojega rojstva, je najpomembnejši slovenski pisatelj. Kakor pri večini slovenskih pisateljev, so bila tudi njegova mladostna in zlasti še dijaška leta zelo trda. Stariji niso imeli denarja, da bi ustvarili mlademu

vednim Slovincem, ki so se podali v gozdove, da bi nadaljevali borbo za osvoboditev slovenskega naroda s puško v rokah. Tudi v partizanih je bil Bevk enako p'oden. Njegova ustvarjalna moč ni nikdar popustila. Ne bi bilo lahko naštetih vsa njegova dela, ki jih je nad 80. Slovenski kmetje na Primorskem poznajo prav dobro Bevkova dela. Ni je kmečke hiše, da ne bi vanjo prodala Bevkova knjiga. Toda Bevk je postal splošno priljubljen tudi pri slovenskem nacodu na splošno. Njegova knjiga je prodrila med najširše slovenske delovne množice. Prva njegova dela odražajo verno vso borbo naše slovenske vasi na Tolminskem. France Bevk je zajel tudi zgodovino Tolminskega (Znamenja na nebu, Pravica do življenja, Umirajoči bog Triglav). V teh svojih zgodovinskih romanih je prikazal z asti borbo tolminskega kmeta - podložnika proti fevdalni gospodi. France Bevk je nadalje v svojem znanem delu »Kaplan Martin Cedrma« lepo prikazal trp-

ljenje Beneških Slovencev ter njihovo borbo za svobodo. Velike uspehe je doživel Bevkov zgodovinski roman »Človek proti človeku«. Bevk je opisal tudi borbo slovenskih ribičev v okolici Trsta. Pri svojem umetniškem delu ni nikdar pozabil na mladino, ki je dobila v njegovih delih (Pastirci, Otroška leta itd.) zelo primerno snov za svojo vzgojo.

France Bevk živi sedaj v Ljubljani, v središču borbe za izgradnjo socializma. Ob razgovoru z njim takoj opaziš, da njegova dejavnost ni prav nič popustila. Kljub svojim šestdesetim letom je pisatelj Bevk še vedno mladostno svež. Naš pisatelj Bevk posega živo na vseh področjih naše kulturne dejavnosti, nenehno snuje ter ustvarja. In prav zaradi tega pričakuje tudi slovensko delovno ljudstvo v Istri, da bo dobilo od njega še novih umetnin. Slovenci in Istri, katerih jarem zatiranja je bil še posebno trd, izražajo ob vsaki priliki nasproti njemu svojo največjo hvaležnost!

Cerkvena gospoda v Trstu ni mogla mimo slovenščine . . .

V tržaških cerkvenih listinah, ki so pisane v latinskem jeziku, najhitimo pogledoma na slovenske besede, kar pomeni, da je bila v Trstu slovenščina globoko zakoreninjena. V kapitelski listini tržaške katedrale iz leta 1348. se navaja, da zapušča tržaški kaplan Don Tommasius Scabus kanoniku Gramonu en vinograd z obvezo, da bo ta molil za njegovo sestro Jasno. Martin S. zapušča nadalje svoji sestri Mariji (Marxi) hišo z vrtom, nekemu Sinogu pa prav tako en vinograd kakor Gramonu. Ta Martin Scabus ni pozabil na svojo služkinjo. Zapustil ji je en slovenski vrč (archa scabonica), ki ga je napolnil z različnimi dobrinami. Vidi se, da M. S. ni bil revež. V neki drugi listini iz tega leta se govori o zapuščini kovača Lovrenca, ki zapušča med ostalim tudi sukmeno haljo (tunicam de sugna) ter sukmeno gračo (camidem de sugna). Zemljo, ki ni bila obdelana, so tržaški Slovenci imenovali PUSTOTA. Zanimivo je, da navedajo stare listine tudi ta slovenski izraz. V nekaterih listinah najdemo je latinski izraz »baretum« (zapuščena zemlja), v drugih pa izraz pustota. Iz kapitelske listine iz leta 1377. je razvidno, da je dal kapitelski kanonik don Julij de

Konjec v večen najem nekemu Rigu kos zemlje in pustota, to je kos zemlje, ki je bila zapuščena. Med podpisniki listine je tudi kapitelski kanonik Georg Nabijavec. (Po Arch. Tr.). vs

Naše vasi — SERGASE

Kako rešujejo Strunjančani

svoje narodnostno vprašanje

tudi vse najnovejše diskusije. Delovni ljudje v Strunjanu, ne glede na svojo narodnost, si želijo v tem perečem vprašanju čim več jasnosti. Prav zaradi tega so se sestali 15. junija leta 1948. predstavniki slovenskega ter italijanskega prosvetnega društva ter se skupaj poglobljali v narodnostno vprašanje. Na tem sestanku se je ugotovilo, da živi v Strunjanu 65 družin slovenskega porekla, a 24 družin italijanskega porekla.

Predstavniki prosvetnih društev se niso mogli zediniti glede porekla družin: Bija, D'Agostini, Fetardi ter Mi'ok. Na sestanku so sklenili, da se bodo držali naslednjih načel: a) Italijanski otroci naj posejajo italijanske šole; b) Ugovovitev prekri družin v Strunjanu je važna zaradi tega, da se lahko vidi, kako daleč tega poitalijan-

čevanja. Glavni faktor poitalijančevanja Slovencev v zadnjih 25 letih je bil italijanski fašizem. Vsem tistim, ki so po poreklu Slovenci in je v njihovih družinah vsaj še nekaj slovenskega, se svetuje, da svoje otroke pošiljajo v slovenske šole. Obe prosvetni društvi sta si na jasnem, da morajo Slovenci dobiti nazaj čim več od onega, kar so izgubili. Nad starši se ne sme izvajati nikakršen pritisk. Glede izbire šole za svoje otroke naj odločajo oni sami! Toda pri vsem tem se mora vsak pošten človek truditi, da se vsakomur dajo tiste pravice, ki mu pritičejo. Ta linija v narodnostnem vprašanju, ki so si jo postavili Strunjančani, je dala dobre rezultate. Načelen sporazum glede linije je bil nujno potreben.

VEČERNO RAZVEDRILO

Težak račun

KRIZANKA ZA STAREJSE

Vodoravno: 1. park v Ljubljani; 5. Rdeči križ; 6. predlog; 8. država v Aziji; 10. kazalni znamenje (ž. spol); 11. ploskovna mera; 12. sem — narobe; 14. imetj (v italijansčini); 16. začetek abecede; 18. štala — životek — stanovanje; 19. reka v Nemčiji; 21. luna brez samoglasnikov; 22. kmečko orodje; 25. veznik; 26. italijanska avtonombilska znamka; 27. trisopetinseddeset del dneva; 28. mesto v zapadni Evropi.

Popoln lunin mrk bo 26. septembra

26. septembra bomo zopet imeli priložnost opazovati popoln lunin mrk. Kdor ga je opazoval 2. aprila tega leta, ko smo ga v naših krajih doživeli v vsej njegovi lepoti ob najlepšem vremenu in najugodnejših urah, ta se tudi tokrat ne bo ustrašil žrtvovati nekoliko zgodnjih jutranjih ur za opazovanje tega lepega in poučnega prizora.

Lunin mrk bodo tokrat opazovali prebivalci otokov Tihega morja in tinarariji, ki bodo tedaj plovili po tem oceanu, dalje v Severni in Južni Ameriki in Antarktiki (redki raziskovalci), v jugozahodni Aziji, Afriki in mi v Evropi proti jutru.

Podatki o mrku so sledeči:

Luna bo stopila v pol senco ob 2.20, v senco bo stopila ob 3.31. Popoln mrk se bo začel ob 4.53. Sredina popolnega mrka bo ob 5.16. Konec popolnega mrka bo ob 5.40. Iz sence bo luna stopila ob 7.01.

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30

Navpično: 1. števniki; 2. ribe — jajce; 3. Organizacija združenih narodov; 4. italijanski spolnik; 7. rastlina (povrtnina) iz vrste čebulnic; 9. predplačilo — ploskovna mera; 10. znano kraško vino; 12. pravno tisti, ki pometi; 13. gorivo — eksploziv; 15. Varnostni svet; 17. glavno mesto Švice (fonetično); 20. predlog; 23. nikalnica; 24. oblika glagola imeti; 26. vzklík medmet.

Pajek - ribolovec

Ali ste kdaj slišali o pajku, ki lovi ribe? Take pajke, ki love ribe, nazivajo »Thalasius«. Žive v Severni in Južni Ameriki, Novi Zelandiji in Južni Afriki.

Južno-afriški Thalasius živi na obalah rek in močvirju. Plava lahko po vodi. Kadar čaka na svojo žrtev, sede na razno protje in listje, ki plava po vodi. Z zadnjima dvema nogama se drži te svoje opre, a s sprednjimi šestimi se drži na površini vode, tako napade svojo žrtev, in sicer: stisne jo z nogami, a vilice zabode v hrbtnico plena. V kratkem času je njegov plen zaradi zastupljenja mrtev (običajno kaka ribica ali žaba). Izvleče jo potem na obalo in ji prične sesati kri. Dogodilo se je tudi, da so ti pajki ubili večjo ribo, kakor so sami.

učitelja. Tako bratsko sodelovanje je močno sredstvo za borbo proti šovinizmu!

Strunjančanom je popolnoma jasno, da ne more biti govora o kakem usiljevanju ene ali druge šole. Naloga SLAU pa je med ostalim, da pojasni vsem tistim Slovincem, ki niso dovolj zavedni, kako naj potopajo z otroki, da bodo koristili sebi ter kolektivnosti! Letos je šlo na slovensko osemletko v Portorož kar 9 otrok iz Strunjana. Nekateri od teh imajo namen početi tudi višjo gimnazijo! Nekaj italijanskih otrok pa se je upisalo na ital. osemletko v Izoli!

V reševanju narodnostnega vprašanja so se Strunjančani postavili strogo na stališče samoodlobe in bratskega sodelovanja! Glede tega kam naj starši pošiljajo svoje otroke, niso možni nobeni sporazumi, možen je le bratski sporazum glede linije in tem, da bo vsak lošten človek krepi pridobitve narodnoosvobodilne borbe, med katerimi je prav posebnega pomena bratstvo med Italijani in Slovenci.

Za čara volitev v okrajno ljudsko skupščino se je pokazalo, da v Strunjanu še ni popolne enotnosti v političnih nazorih. Nastopile so kar tri stranke. Končni izid volitev pa je dokazal, da stoji ob strani večina Strunjančanov za Ljudsko fronto (SLAU). Kljub različni nazorom pa je vendarle res, da delovni ljudje iz te vasi markatno vprašanje rešili tako, da so se lužijo drugim za vzgled. Najbolj znatoma vprašanje v Strunjanu je ravno vprašanje narodnosti. Ob začetku novega šolskega leta se je pokazalo, da nekateri slovenski starši, pri katerih je narodna zavest še slabo razvita, ne vedo, ali je bolj pametno, da pošiljajo svoje otroke v slovenske šole ali pa italijanske šole. Zaradi tega neodločnega stališča nekaterih slovenskih staršev je prišlo Strunjanu pred dnevi do živahnih diskusij. Ogromna večina slovenskega ter italijanskega prebivalstva ob oja neodločnost tistih slovenskih staršev, ki pošiljajo svoje otroke v italijanske šole. To so popolnoma potrdili vsi sestanki in

